

**COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS**

**ВТОР ОДДЕЛ
КОНЕЧНА ОДЛУКА
ЗА ПРИФАТЛИВОСТА НА
жалбата бр. 50841/99
Руфи Османи и други
Против Република Македонија**

Напомена: Македонскиот превод на текстот на одлуката на Европскиот суд за човекови права исклучиво информативен и од него не произлегуваат никакви права и/или обврски. Единствено официјалниот текст на одлуката на Европскиот суд за човекови права на англиски и/или француски јазик објавена од страна на Судот е автентичен и се смета за оригинал. Не е дозволено објавување на овој превод на било каков начин без претходна дозвола од страна на Министерството за правда на Република Македонија, освен во случај доколку се користи за информирање.

Европскиот суд за човекови права (втор оддел), заседаваше на 11 октомври 2001 во судски Совет составен од

Г-дин. Ц.Л. Розакис, претседател
Г-дин. А.Б. Бака,
Г-дин. П. Лорензен,
Г-ѓа. М. Цаца-Николовска,
Г-дин. Е. Левиц
Г-дин. А. Ковлер
Г-дин. В. Загребелски, судии, и
Г-дин. Е. Фриберг, секретар на сектор,

Откако го разгледаа горното барање доставено до Европската комисија за човекови права на 15 јули 1988 и регистрирано на 9 септември 1999,

Откако ја разгледаа делумната одлука од 6 април 2000,

Откако ги разгледаа забелешките доставени од тужената Влада изаклучи дека жалителот не сака да достави забелешки како одговор, наведувајќи дека сака да се продолжи со постапката,

Откако расправаше, го одлучи следното:

ФАКТИ

Жалителот, Османи Руфи е роден во 1960. Тој живее во Гостивар, Република Македонија. Пред судот го застапува г-дин. Ив Леонард, адвокат со канцеларија во Брисел, Белгија.

A. Посебни околности на предметот

Фактите на предметот, како што беа доставени од жалителот, може да сесумираат како што е дадено подолу.

Вовед

На локалните избори во 1996 жалителот беше избран за градоначалник на Гостивар. На 14 февруари 1997 Советот на Гостивар донесе одлука да се примени дел 140 од Статутот на општината Гостивар за употреба на знамињата. Во неа е пропишано дека албанското и турското знаме, треба да се истакнат пред Собранието на градот заедно со македонското знаме. И другите институции беа информирани да ги истакнат албанското и турското знаме навреме на државните празници.

На 14 март 1997 Владата и една политичка партија побараа од Уставниот суд да ја преиспита уставноста и законитоста на одлуката на Советот на Гостивар поради тоа што ниту Уставот ниту соодветниот закон им дава овластување на општините да го регулираат истакнувањето на знамињата. На 21 мај 1997 Уставниот суд го одлучи да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на дел 140 од Статутот на општината Гостивар и, современа мерка, го суспендира извршувањето на сите одлуки што следат. Одлуката му беше доставена на Совет на Гостивар на 22 мај 1997.

На 24 мај жалителот организира собир на кој не беше истакнато македонското знаме туку албанското знаме и се свиреше албанската национална химна. На собирот тој, меѓу другото, рече:

"Сакани Гостиварчани и Гостиварчанки и сите Албанци и Албанки од било кадеда сте дојдени. Вашето доаѓање уште еднаш сведочи дека ние тоа што вам виго ветивме во преди зборната кампања постепено, но со сигурност почнуваме да го правиме реалност како во политичката, културната и економската сфера.

...

Секој Албанец или Албанка, било каде што е, има една мисла, една идеја, еден став кога се работи за националното прашање, прашањето за албанскиот јазик, знамето или Универзитетот...

Нека биде ова ваше расположение и јасна порака за сите, за (Претседателот) Глигоров, (Премиерот) Георгиевски, Уставниот суд дека никој не смее да го пипне албанското знаме. Вие сте во право, граѓаните извикуваат: "животот го даваме, знамето не го даваме". Не ги признаваме одлуките на еден Уставен суд кој што во целост се политички одлуки, орган кој што е повикан да ги заштитува уставноста и законитоста, а токму истиот чини флангантни кршења на истиот Устав, кој Устав самите го усвоија и тогаш не не праша..., ние треба да одлучиме за нашите сопствени права. Не тие.

Албанското знаме им претходеше на многу одреди како на партизански така и на тие балистички (албанско движење кое го окупира западниот дел на Република Македонија за време на Втората светска војна) и на многу албански одреди кои секогаш војуваа за ослободување на нашите територии. Нашите територии во Република Македонија-Македонија се наши територии, ова некаго знаат еднаш и за секогаш и на овие територии нашето знаме засекогаш ќе се вее.

...

Ние го добивме вашиот мандат не да ја спроведуваме политиката на Владата на Република Македонија, туку да сториме тоа што вие го сакате, и ние ќе го направиме тоа сигурно, бидејќи нас не не избра Владата (на Република Македонија) Македонија, Парламентот или Претседателот...

Нивната црна рака (на Владата) ги окрвави тетовскиот Универзитет вчера, оваа црна рака денес сака да го окрвави и нашето национално знаме, но нека се замислат добро

, бидејќи нанивната штаканица ќе одговориме.

Им пратив јасна порака дека додека јас ќе бидам во општина Гостивар никој несмее да го пипне албанското знаме -

нека повелат, нека ме суспендираат мене и советот на општината, но знамето не семаат да го пипнат, бидејќи на крајот на краиштата ние не се избравме за фотелји и за спокојство, денес ние сме готови да ги предадеме тие задачи и фотелји, и ќе ги предадеме?

Во предизборната кампања ви ветував дека Гостивар ќе го направиме и албански град и ќе го направиме со сигурност.

Ќе го направиме (стане албански град) преку службена употреба на знамето, службената употреба на албанскиот јазик, службената употреба на натписите и мноштво други институции кои што заедно со другите албански општини многу брзо ќе ги направиме. Ќе ги направиме во рамките на проектот за регионализација.

Нека им биде јасно дека албанското знаме е вечен симбол на Албанците.

Јас за крајот, ви благодарам многу на сите и уште еднаш ви ветувам дека до крајот ќе стоиме зад прашањето на знамето, јазикот, Универзитетот и многудруги албански проекти, кои многу бргу ќе ги направиме реалност независно некој дали сака или не, ќе ја земеме врз себе само вашата политичка волја ... единствениот суд кому ние ќе му се покориме е судот на албанскиот народ и ни еден друг.

Долго да живее албанското знаме” .

На 26 мај 1997 Градскиот совет на Гостивар го извести Уставниот суд за неговата одлука да не ја примени времената мерка на Уставниот суд од 21 мај 1997 нагласувајќи дека отстранувањето на знамињата би довело до меѓуетнички конфликт.

На 26 мај 1997 една група граѓани се обиде да го отстрани албанското знаме пред Собранието на Гостивар што доведе до тепачка меѓу граѓаните. После ова, жалителот пречекор увајќи ја неговата надлежност како градоначалник, организира вооружени стражи за заштита на албанското знаме.

Понатаму, исто така делувајќи надвор од надлежноста како градоначалник и надвор од законот, тој формира централен кризен штаб со неколку регионални ограноци. Беше составен список на граѓани од албанскоетничко потекло со специјални задолженија и беа издвоени пари за разни активности, како што е пропаганда и комуникации, засолништа за повредени лица, итн.

На 6 јуни 1997 жалителот го предупреди Уставниот суд дека времената мерка од 21 мај 1997 ќе доведе до меѓу-етнички конфликт.

На 11 јуни 1997 Уставниот суд го укина член 140 од Статутот на Гостивар поради тоа што Градскиот Совет го пречекорил овластувањето кога со статут пропишал истакнување на знамињата бидејќи според Уставот или законот не е овластен да го прави тоа.

На 9 јули 1997, некаде околу 2 часот наутро, полицијата ги одстранила знамињата пред Собранието на Гостивар. Министерството за надворешни работи на 15 јули, меѓу другото, го даде следното објаснување:

“ ...

При деталниот преглед на просториите на двете собранија, пронајдено е огнено оружје за кое имателите не поседуваа легална документација... “

Во фуснота бр. 2 беше наведено:

“ Во оваа прилика, лишени се од слобода три вооружени чувари, ... двајца во Гостивар (кои ги чуваа албанските знамиња) а одземено е рачно огнено оружје - полуавтоматски пиштоли “Валтер“ без број, калибар 7.65; Уник, модел бр. 51, без број, калибар 7.65; и “ТТ“ -33 калибар 7.62 пронајдени во кујната, вецето иходникот од личната канцеларија на претседателот на Собранието“ - крај на фуснотата.

Извештајот продолжува:

„Околу 07.30 часот,

....без никаков повод, група од 200 граѓани, со употреба на физичка сила, разни опасни оружја и хемиски средства, ги нападна статички поставените полициски позиции и го нарушија во поголем обем јавниот ред и мир во градот

Полициските сили возвратија со употреба на хемиски средства (солзавец), гумена палка и физичка сила. Набрз е воспоставен јавниот ред, но толпата, со организирано пристигнување на нови лица од околните села, добиваше сепоголема масовност. Околу 15 часот, нивниот број се движеше помеѓу 7-8.000 лица.

.....

....околу 14.30 минути лишени се од слобода 5 лица, од кои тројца државјанина Република Албанија и целата количина (39 шишиња) на молотови коктейли. Очекуваните ефекти кај

масата од употребата на молотовите коктели изостана. За сметка на тоа, со извиците „Босна, Босна“ екстремистите се обидуваа да ја зголемат напнатоста и вниманието на толпата.....

Во 15:18:38, од еден од објектите во непосредна близина на полицискиот кордон е фрлен а првата, а само секунда покасно и втората димна бомба. Предизвиканите ефекти на намалена видливост ги охрабрија екстремистите да отворат оган од автоматско оружје.

..... еден припадник на посебните полициски сили е потешко повреден и хитно пренесен во Воената болница во Скопје....

По еден час интензивно пукање од двете страни, Министерството не доби никаква информација дека во меѓувреме некој од екстремистите или од толпата бил убиен или повреден. Дотогаш немаше известување за мртви или повредени (како резултат на истото), а подоцна на барање на родителите на две жртви, истражниот судија не нареди аутопсија на жртвите и, и според тоа можноста да се разјаснат околностите (време, место, начин, итн.) околу нивната смрт, беше исклучена.

Некаде околу 5 часо попладне пукањето престана и полицијата го врати мирот во градот.

..... Претрес е извршен во кабинетите на претседателите на општините Гостивар и Тетово, како и во домовите а двајцата „чувари“, на знамето пред Собранието на Гостивар (пронајдени се две автоматски пушки и поголемо количество муниција)

Во кабинетот на претседателот на општинското собрание во Гостивар, покрај другото пронајдена е документација која во целост се однесува на т.н.

„кризни штабови“, замислени да делуваат во услови на насилно симнување на албанското знаме. Организационската поставеност на штабовите и нивните функционални димензии, во голема мерка ја оправдуваат констатацијата за инструментализацијата на подготовките за активен оружан отпор против симнувањето на знамето.....

Во фуснота бр. 9 од извештајот се вели:

"Во една од зградите од кои се пукаше врз полицијата беа пронајдени големи количина на лекови и друга медицинска опрема за инфузија, аналгетици, антибиотици, (лекови) против дехидрација, ампули против големо крвавење, итн.. ." -крај на фуснотата.

Извештајот понатаму продолжува:

"Во болницата во Гостивар беа регистрирани 196 тешко и лесно повредени пациенти помеѓу 9 и 11 јули 1997...

На 9 јули 1997 неколку повредни лица побараа лекарска помош на Хируршкото одделение во Медицинскиот центар во Скопје... Истиот ден други девет лица побараа лекарска помош во Воената болница во Скопје...

... "

На 9 јули 1997 полицијата го пребара домот на жалителот и заплени три пиштоли и документи, вклучувајќи го и записникот од формирањето на централниот кризен штаб и неговите регионални гранови од 31 мај 1997; списокот на лица од разни општини одговорни за различни задачи, и.е. комуникација и пропаганда, засолништа за повредените, финансии, транспорт и обезбедувањена знамето; една копија од говорот на жалителот од 24 мај 1997.

Полицијата на неколку наврати побара од жалителот да им се обрати на граѓаните, но жалителот наводно се согласил да го направи тоа само откако македонското знаме ќе се отстрани од пред Собранието на Гостивар, откако полициските сили ќе се повлечат и откако ќе се ослободат притворените лица. Во таа пригода жалителот исто така наводно изјавил дека еден ден албанското знаме ќе се вее како официјално знаме, а не само како знаме на едномалцинство. Околу 4.30 часот попладне тој му се обратил на народот преку локалната ТВ станица по што немирите престанале.

Кривична постапка против жалителот

а. Постапки пред Основниот суд на Гостивар

На 10 јули 1997 жалителот бил притворен до неговото судење, а на 8 август 1997 тој бил обвинет за предизвикување на национална, расна и верска омраза, раздор и нетрпеливост во својство на службено лице и за сериозно дело на организирање на отпор и неизвршување на одлука или мерка на државна институција. Беше пуштен на 7 октомври 1997.

Основниот суд Гостивар одржа расправи на 11, 12 и 15 септември 1997.

Покрај сослушувањето на неколку сведоци, судот, меѓу другото, ги испита чуканите на машина и рачно напишаните оригинали како и преводот на говорот на жалителот, ед

на видео лента од горе споменатиот состанок, записникот и другите документи за формирањето на централниот кризен штаб со регионални ограноци, засолништа за повредените и еден список на лица кои зеле учество во овие активности.

На 16 септември 1997 Основниот суд донесе пресуда дека жалителот е виновен за :

(а) предизвикување, во својство на службено лице, на расна и верска омраза, раздор и нетрпеливост за што беше осуден со казна од осум години затвор;

(б) организирање отпор против законска одлука или активност на државна институција за што беше осуден со казна од четири години затвор; и (в) неизвршување, во својство на службено лице, на одлука на Уставниот суд за што беше осуден со казна од три години затвор. Вкупната казна изнесуваше тринаесет години и осум месеци затвор.

Осудата за разгорување на национална, расна и верска омраза, раздори нетрпеливост е донесена поради тоа што жалителот, кој бил избран градоначалник, не го информирал Локалниот совет и централната Влада дека одлуката да се истакнат знамињата на Албанија и Турција пред Собранието е неуставна. Тој спровел една таква незаконска одлука и им дал упатства на сите други јавни институции да ги истакнат соодветните знамиња за време на државните празници. Тој одбил да ја спроведе времената мерка и одлука на Уставниот суд и организираше јавен собир под мотото „да се брани официјалната употреба на националното знаме“ на кој се свирела химната на Република Албанија и било истакнато знамето на Република Албанија.

Исто така, на собирот, меѓу другото, изјавил:
: животот го даваме, знамето не го даваме,, не ги признаваме одлуките на Уставниот суд; „Албанското знаме им претходеше на многу одреди како на партизански така и на тие балистички (албанско движење кое го окупира западниот дел на Република Македонија за време на Втората светска војна) и на многу албански одреди кои секогаш војуваа за ослободување на нашите територии. Нашите територии во ШРепублика Македонија К Македонија се наши територии, ова нека го знаат еднаш и за секогаш и на овие територии нашето знаме засекогаш ќе се вее,,

Судот сметал дека жалителот ги повикал и ги организираше граѓаните од албанско потекло да го заштитат соодветното знаме со нивните животи, со што ги охрабрил насилните настани од 9 јули 1997 во кои беа изгубени три животи, многу граѓани беа повредени и беше причинета значителна штета. Тој предизвикал чувство на неизвесност и страв меѓу граѓаните од македонско потекло. Тој однапред бил свесен за сериозните последици кои неговиот говорби можел да ги предизвика и всушност ги провоцирал.

Постои поврзаност помеѓу собирот од 24 мај 1997 и настаните од 9 јули 1997 бидејќи беше видно од доказите дека формирањето на централен кризенштаб, засолништа за повредени, ноќни смени и различни стратегии како да себрани знамето било планирано и направено од жалителот.

Исто така, двата селани кои биле на "должност" да го штитат знамето ноќта на 9 јули 1997 дадоа доказ дека лицето кое се претставило дека е курирна жалителот побарал од еден од нив, г-дин. Ф. да биде на ноќна смена на 8/9 јули 1997 за да се штити знамето на Република Албанија. За оваа цел тој добил полномошно со печат и потпис на жалителот. На полномошното исто така стоело името на вториот сведок г-дин. Б. Во Собранието на градот г-дин. Ф. и г-дин. Б. добиле инструкции од г-дин. К., од село Лакавица, да го чуваат знамето до 6 часот утрото и да го информираат жалителот во случај да забележат нешто сомнително. Г-дин. Ф. поседувал пиштол "Валтер" калибар 7.65 без дозвола.

Судот заклучи дека жалителот бил решен да го заштити знамето на Република Албанија и покрај одлуката на Уставниот суд. Како избран градоначалник наград со мешано население наместо да ја унапредува меѓуетничката соработката и трпеливост тој ги повикал граѓаните од албанско етничко потекло да пружат отпор на законската полициска акција и организирал вооружен отпор против применувањето на одлуката на Уставниот суд.

б. Постапка пред Апелациониот суд во Скопје

Жалителот доставил жалба до Апелациониот суд во Скопје. Тој тврдел дека сеповрдени неговите права на слобода на изразување и слобода на собирање загарантирани во членовите 16 и 21 од Уставот. Главната причина за организирање на собирот на 24 мај 1997 била да го изрази неговото незадоволство од времената мерка на Уставниот суд од 21 мај 1997. Насилните настани од 9 јули 1997 не биле провоцирани од неговиот говор и активности туку од акцијата на полицијата.

"Граѓанските ноќни смени" биле организирани да сечува и да се извести доколку некој ил и полицијата се обиде да ги извади знамињата.

На 5 февруари 1998 Апелациониот суд ја потврдил пресудата на понискиот суд. Пресудата за разгорување, во својство на службено лице, на национална, расна и верска омраза, раздор и нетрпеливост била намалена на четири години затвор; пресудата за пружање орг

анизиран отпор против законска одлука или активност на државна институција била намалена на три години затвор; апресудата за неизвршување на одлука, во својство на службено лице, на Уставниот суд беше намалена на две години затвор поради тоа што жалителот отпредходно немал кривично досие. Вкупната пресуда на жалителот беше намалена на седум години затвор.

Судот заклучи дека жалителот не е казнет поради изразување на мислење или организирање на собирање, туку поради тоа што во својство на службено лице со неговиот говор од 24 мај 1997 упатен до граѓаните одалбанско етничко потекло поттикнувал расна и верска омраза, раздор и нетрпеливост со што охрабрил група граѓани на кривични активности. Како резултат на тоа дошло до јавни немири и безредие на 26 мај и 9 јули 1997. Истотака, тој, во својство на службено лице, одбил да ја изврши одлуката на Уставниот суд и организирал отпор против законска одлука и активност на државна институција. Поточно, планирал и формирал централен кризен штаб и ограноци на централниот кризен штаб и вооружени смени за заштита на знамето на Република Албанија.

в. Постапка пред Врховниот суд

На 12 мај 1998 Врховниот суд го одбил барањето на жалителот за вонредно преиспитување на правосилна пресуда, и заклучил дека пресудите на понискиот суд биле прецизни, доследни и разумни.

г. Постапка пред Уставниот суд

На 2 март 1998 жалителот го искористи своето право да достави барање за заштита на уставните права и слободи, а во врска со наводната повреда на неговото право на слобода на изразување.

На 8 април 1998 Уставниот суд го одбил барањето. Судот, меѓу другото, заклучи дека:

- (а) жалителот не го информирал Локалниот совет и Владата за занеуставноста на одлуката да се истакуваат знамиња на Република Албанија и Република Турција и ја спровел;
- (б) не ја спровел времената мерка на Уставниот суд од 21 мај 1997; в) на јавниот собир што тој го организирал икадешто го одржал неговиот говор, се свирела албанската химна, се веело знамето на Република Албанија, но не се веело знамето на Република Македонија;
- (г) од содржината на неговиот говор било јасно дека пренел порака дека албанското население било загрозувано, дека тоа треба да се бори за да го брани знамето и ветил дека Гостивар ќе биде албански град;

(д) организирано вооружени смени и централен и регионален штаб за заштита на знамето на Република Албанија и планирал отпор во случај на обид за неговоотстранување; и (ф) охрабрани од говорот и акциите на жалителот, граѓаните одалбанско потекло пружиле вооружен отпор на 9 јули 1997 кој резултирал во губење на три животи, повредување на повеќе луѓе и значителна материјална штета.

Судот, меѓу другото, наведе:

Штотуѓа границите на правото да се почитува слободата на изразување како што е пропишано во Уставот читано во целина, како и во Конвенцијата се темелат врз КЗК применувањето на начелото на легалност пропишано во член 14, став 1 од Уставот на Република Македонија (“Никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна”) и на санкционирањето на дејствијата со кои се повредуваат правата и слободите на други лица и другите Уставот загарантирани вредности Што треба да се сразмерни на потребата во едно демократско општество.

... ова е содржина на членот 2 од Кривичниот законик на Република Македонија во се определени основата и границите на кривично правната принуда, Штот според кој “заштитата на слободите и правата на човекот и на другите основни вредности, и применувањето на кривично правната принуда (кои треба да се) кога е во мера во кое тоа е нужно за спречување на општествено штетни дејствија, претставуваат основа и граница за определување на кривичните дела и пропишувањето на кривичните санкции.

...

“Имено, начинот на кој што подносителот јавно настапил и го искажал своето мислење, употребените формулации, местото на јавниот настап, својството на подносителот, целта која сакал да ја постигне и последиците ... како и активностите кои ги преземал пред и после одржаниот протестен митинг, анализирани во нивната севкупност, претставува дејствије кое е директно насочено против правниот поредок како и основа за остварување на сите слободи и права, и кое се совпаѓа со битијата на кривични дела за кои е огласен за виновен и казнет.. Околноста дека кривичните дела ги направил со дејствије кое само како свој појавен облик го има јавното изразување на мислење не претставува основ за ослободување од вината за сторените кривични дела, бидејќи според околностите на случајот дејствието на подносителот сосем ја изгубило содржината на јавното изразување на мислење во смислата во која оваа слобода Уставот ја гарантира и заштитува. Ова од причини што, според околностите на случајот јавно изразеното мислење на подносителот не се состои во изложување на негов интелектуален или политички став, ниту пак е начин на интелектуално или политичко убедување упатено кон присутните лица на митингот, туку директно

повикување и пооттикнување на присутните лица од албанска националност да не се почи туваодносно насилно да се урива правниот поредок и предизвикување на национална неп трпеливост, раздор и омраза помеѓу населението на Гостиварво ситуација на веќе постој на чувствителна меѓу- етничка тензија, како и чувството на загрозеност помеѓу населението како од албанска так а и македонска националност, кое земено заедно имало свој трагичен епилог во настанот од 9 јули 1997...”

д. Амнестија

На 4 февруари 1999 Парламентот усвои Закон за амнестија по што на жалителот му беше дадена амнестија и беше ослободен од одслужување на казната затвор. Тој беше ослободен на 5 февруари 1999 откако отслужи една година и три месеци.

Б. Соодветен домашен закон

1. Устав на Република Македонија

Членот 16 од Уставот на Република Македонија ја гарантира слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување. Членот 21 го гарантира правото на мирно собирање. Членот 110, алинеа 1 и 2 пропишува дека Уставниот суд е надлежен да одлучува за согласноста на прописите и одлуките на Владата со Уставот и со законите, додека алинеа 3 од истиот член ги дава надлежностите на Уставниот суд кои се однесуваат на жалбите на поединци во однос на повреда на нивните права и слободи на уверување, совест, мисла и јавно изразување, политичко здружување и дејствување, како и забрана на дискриминација по основ на пол, раса, вера или национална, политичка или социјална припадност.

Членот 115, меѓу другото, пропишува дека граѓаните непосредно или преку претставници учествуваат во одлучувањето во однос на прашања од локално значење. Ова особено се однесува на: урбанистичко планирање, комунални активности, култура, спорт, социјална и детска заштита, предучилишно воспитување, основно образование, основна здравствена заштита и други области утврдени со соодветен закон во единиците на локална самоуправа.

2. Кривичен законик од 1996

Членот 319 за предизвикување на национална, расна и верска омраза, раздор и нетрпеливост, го пропишува следното:

“1. Тој кој што со присилба, малтретирање, загрозување на сигурноста, излагање на подбив на националните, етничките или верските симболи, соштетување туѓи предмети, со сквернавење споменици, гробови или на друг начин ќе предизвика национална, расна или верска омраза, раздор или нетрпеливост ќе се казни со затвор од една до пет години.

2. Тој кој што делото од став 1 го врши со злоупотреба на положбата или на овластувањето или ако поради тие дела дошло до безредие и насилстваспрема луѓе или до имотна штета од големи размери, ќе се казни со затвор од една до десет години.”

Членот 377 за неизвршување на судска одлука, го пропишува следното:

”...

3. Службено или одговорно лице кое ќе одбие да изврши одлука на Уставниот суд на Македонија што е должно да ја изврши, ќе се казни со парична казна или со затвор до три години.

4. Ако делото од ставовите 1, 2 и 3 предизвикало потешка повреда на правата на друг или значителна имотна штета, сторителот ќе се казни со затвор од една до пет години.

Членот 387 за организирање на отпор, го пропишува следното:

“1. Тој кој што ќе организира други на отпор или на непослушност спрема законити одлуки или мерки на државен орган, ќе се казни со парична казна или со затвор до три години.

2. Ако поради делото од став 1 дошло до неспроведување или до значително отежнување на спроведувањето на законитата одлука или мерка на државен орган или ... делото го сторил како водач на група, сторителот ќе се казни со затвор од една до пет години.”

3. Закон за кривична постапка

Членот 526, меѓу другото, пропишува дека лице осудено на затвор или огласено за виновно, но ослободено од издржувањето на казната затвор, ќе има право на надомест на штета поради неоправдана осуда под услов при повторното отворање на кривичната постапка

против него, судот да одлучил да ја запре постапката или лицето да е ослободено.

Членот 530, меѓу другото, пропишува дека лицето има право на надомест на штета поради незаконски притвор доколку: било во притвор, а не дошло доповедување на кривична постапка или постапката е запрена со правосилно решение или е ослободено од обвинението; и (б) издржува казна затвор но, при повторното отварање на постапката му е изречена помала казна, или не е изречена казна затвор.

4. Закон за употреба на знамето

Законот, меѓу другото пропишува, дека државното знаме може да се употребува само за време на празници, јавни прослави, спортски и културни настани и приватни прослави на граѓаните.

5. Закон за локална самоуправа од 1995

Делот 44 од Законот за локална самоуправа пропишува дека кога Општинскиот совет ќе донесе одлука или пропис кој не е во согласност со Уставот или законите, градоначалникот е должен да ја информира Владата во рок од петнаесет дена од денот на донесувањето на оспорената одлука или пропис.

6. Акт за амнестија од 1999

Дел 1 од Актот за амнестија од 4 февруари 1999 гарантира амнестија на сите лица осудени според членовите 319, 377 и 387 од Кривичниот законик поради тоа што предизвикале национална, расна или верска омраза, раздор или нетрпеливост, и/или не извршиле судска пресуда, и/или организирале други лица да пружат отпор и да непочитуваат законски одлуки или мерки на државен орган. Делот 2 пропишува дека затворските власти кај кои осудениот, од член 1 од овој Закон ја отслужува казната, ќе ја започнат постапката за негово ослободување по службена должност.

7. Кривичен законик од 1996

Членот 113 пропишува дека лице на кое му е дадена амнестија се ослободува од кривично гонење, или неговата или нејзината казна се намалува со соодветна, или се ослободува од извршување. Исто така, осудата против него или нејзе може да се избрише од полициското досие.

ЖАЛБА

Жалителот достави жалба за повреда на неговите права на слобода на изразување и собирање согласно членовите 10 и 11 од Конвенцијата.

ЗАКОН

Жалителот достави жалба за повреда на неговите права на слобода на изразување и собирање согласно членовите 10 и 11 од Конвенцијата.

Членот 10 го пропишува следното:

10.1. Секој има право на слобода во изразувањето. Ова право вклучува слобода на мислење и слобода да се примаат и соопштуваат информација и идеи, без мешање на јавните власти и без оглед на границите. Овој член не го попречува правото на државите да воведуваат режим на дозволи за работата на радио станиците, телевизиските станици и кинематографите.

10.2. Бидејќи вршењето на овие слободи повлекува зад себе должности и одговорности, тоа може да биде подложено на такви формалности, услови, ограничувања и казни, какви што се пропишани во закон и се неопходни во демократското општество во интерес на националната безбедност, територијалниот интегритет или јавната безбедност, заради спречување на нереда или криминал, заради заштита на здравјето и моралот, или заради заштита на угледот и правата на другите, заради спречување на ширење на доверливи информации, или заради зачувување на угледот и непристрасноста на судството.

Членот 11 го пропишува следното:

11.1. Секој има право на слободно мирно собирање и на слободно здружување со другите, вклучувајќи го и правото на формирање и пристапување кон синдикати заради заштита на своите интереси.

11.2. Во остварувањето на ова право нема да се поставуваат никакви ограничувања, освен оние што се пропишани со закон и кои се неопходни во демократското општество во интерес на националната и јавната безбедност, заради превентива од нереда или криминал, заради заштита на здравјето и моралот, или заради заштита на правата и слободите на другите. Овој член не го спречува наметнувањето на законски ограничувања во користењето на ова право од страна на припадниците на вооружените сили, полицијата или надлежната управа."

1. Исцрпување на домашни правни лекови

Владата смета дека жалителот не ги искористил сите домашни поравни лекови. Со право, тој не можел да бара надомест на штета за времето минато во затворбидејќи му била дадена амнестија, но оваа околност не го спречила да побара повторно отварање на кривичната постапка што се води против него. На оваа основа тој би можел да достави граѓанско барање за надомест.

Судот поаѓа од тоа дека "одлука или мерка во корист на жалителот во принципне е доволна да го лиши од неговиот статус на "жртва" освен доколунационалните власти не го признале прекршувањето на Уставот, изричито или во суштина, а потоа дале надомест." (пресудата Амур против Франција од 25 јуни 1996, Извештај за пресуди и одлуки 1996-ИИИ, стр. 846 и 36; Далбан против Романија (ГЦ), бр. 28114/95, став 44, ЕКЧП 1999-ВИ; и Ротару против Романија (ГЦ), бр. 28341.95, ЕКЧП 2000-В).

Во дадениот случај, жалителот бил ослободен од издржувањето на казната. Меѓутоа, со тоа што е амнестиран не значи дека кривичната казна на жалителот е незаконска или нема ала други негативни влијанија врз него. Тој издржал една година и три месеци од казната затвор. Поточно, нема индикации дека властите признале повреда на Уставот. Според тоа амнестијата дадена на жалителот него менува неговиот статус на "жртва" на наводна повреда, во рамките на назначењето на членот 35, став 1 од Конвенцијата.

Судот поаѓа од тоа дека правилото за исцрпување на домашните правни лекови од член 35, став 1 од Конвенцијата ги обврзува жалителите најнапред да ги искористат сите правни лекови кои вообичаено се на располагање и прифатени во домашниот законски систем за да им се овозможи да добијат обештетување за наводните прекршувања. Постоеноста на правни лекови мора да е доволно сигурно, како во пракса така и во теорија, кое доколку е недоволно ќе ја нема потребната достапност и ефективност. Во членот 35, став 1 исто така се бара жалбите кои се планира потоа да се достават во Стразбур, предходно бидат доставени до соодветниот државен орган, во најмала рака во суштина и во согласност со формалните барања пропишани во домашниот закон, но непоради избор на правни лекови кои не се соодветни или неефикасни (меѓудругите овластувања, погледнете ја пресудата Јаса против Турција од 2 септември 1998, "Извештај на пресуди и одлуки" 1998-ВИ, стр. 2431, став 71.

Во дадениот случај, жалителот не приговара поради немање на надомест на штета за неговата кривична казна туку за самата кривична казна. Откако му е дадена амнестија, жалителот можел да побара повторно отварање на кривичната постапка но само врз основа на нови факти или докази. Со оглед дека тој повеќе не можел ефективно да ја оспори неговата кривична казна пред домашните судови, Судот заклучи дека жалителот немал на ра

сполагање другефективен домашен правен лек. Според тоа, приговорот на Владата треб а да се отфрли.

2. Обем на приговори од страна на жалителот

Судот смета дека во дадените околности на членот 10 треба да се гледа какона леџ ген ералис во врска со Членот 11, леџ специалис, така што не енеопходно да се разгледува одвоено (види пресуда Езелин против Франција од26 април 1991, Серија А бр. 202, стр. 20 став 35)

3. Дали посотоело мешање во остварување на слободата за мирно собирање

Владата смета дека членот 11 од Конвенцијата не се применува на фактите напредметот . Конвенцијата го штити само правото на “мирно одржување на законски манифестации”, а настаните предмет на спор во овој случај не одговараат на оваа дефиниција. Поточно, г оворот на жалителот одржан на 24мај 1997, подготвувањето на вооружен отпор против и звршувањето на одлукана Уставниот суд и јавните безредија на 9 јули 1997 јасно покажу ваат деканеговата намера не била да организира и држи мирна политичка расправа, туку да организира отпор, со употреба на насилни средства, против законскоделување на пол ицијата. Исто така, насилните настани од 9 јули билепредизвикани од говорот на жалите лот од 24 мај 1997 и неговите постојаниподготовки со цел да организира отпор во случај полицијата да се обиде да јаизврши одлуката на Уставниот суд.

Владата понатаму изнесува дека правата на жалителот да го свика собирот од24 мај 199 7 и да го изрази своето мислење како граѓанин или какоградоначалник на Гостивар од то ј ден па се до 9 јули не биле ограничени наниту еден начин. Тој не бил кривично гонет по ради свикувањето на собирот идржењето на говор туку поради неговите активности кои с е јасно забранети соКривичниот законик. Затоа, прогласувањето за виновен и неговото о судувањене претставува мешање во неговите права на слобода и мирно собирање иизр азување на мислење.

Жалителот смета дека прогласувањето за виновен и осудата на казназатвор пора ди свикување на собир и држење говор се свело на мешање вонеговите права на слобод а на изразување и здружување според членовите 10 и11 од Конвенцијата.

Судот смета дека терминот "ограничувања" од став 2 на членовите 11 и 10 не сеоднесув а само на мерки преземени пред или за време на собирот, туку истотака вклучува мерки

преземни после собирот како што се казнените мерки (види пресуда Езелин спомената п
огоре, стр. 20, став 39).

Во овој случај, жалителот бил крив за разгорување на национална, расна и верска омраза
, раздор и нетрпеливост како службено лице, врз основа на фактот што организирал јавен
собир на 24 мај 1997 под мотото “да се брани официјалната употреба на националното з
наме”, на кој се свирела химната на Република Албанија и одржал говор во кој ги повикал
граѓаните од албанскоетничко потекло да го штитат знамето на Република Албанија. На
10 јули 1997 жалителот бил притворен до неговото судење и осуден на 8 август 1997 по
слепениците од 9 јули 1997. Тој првобитно бил осуден на казна од осум години затвор за р
азгорување на национална, расна и верска омраза, раздор и нетрпеливост како службено
лице. Апелациониот суд ја намали неговата казна за четри години. Жалителот б
еше амнестиран откако отслужил една година и три месеци од неговата казна.

Судот смета во дадениот случај имало мешање во остварувањето на слободата на жалит
елот за мирно собирање.

4. Дали мешањето било оправдано

Мора да се утврди дали прогласувањето на жалителот за крив и неговото казнување бил
о “пропишано со закон”, произлегува од една или повеќе легитимни цели согласно ставот
2, и било “неопходно во едно демократско општество.”

а. Пропишано со закон

Според Владата мешањето било пропишано со закон. Поточно, сите дела за кои жалител
от е крив се пропишани во Кривичниот законик, кој е објавен во Службениот лист од 1969
и бил достапен до сите граѓани. Соодветните одредби од Законикот се прецизни и јасни и
го ставаат жалителот во положба оправдано да ги предвиди последиците од неговите де
ла. Ова жалителот не го оспорил.

Судот смета дека членот 319 од Кривичниот законик претставува доволна основа за жали
телот да се прогласи за крив. Оваа одредба е доволно прецизна и жалителот можел до е
ден оправдан степен да ги предвиди последиците кои би можеле да произлезат од негово
то делување.

Произлегува дека мешањето било “пропишано со закон”.

б. Легитимни цели

Според Владата легитимните цели кон кои се тежи се сочувување на националната безбедност и јавната безбедност, правниот ред, спречувањето на нередите и заштита на слободата и правата на другите.

Во дадените околности, Судот е убеден дека мешањето произлегува од неколку легитимни цели како што се спречување на нередите и злосторства, национална безбедност и јавна безбедност и заштита на слободите и правата на други.

в. Потребата од мешање

Владата потврди дека мешањето било неопходно и оправдано, бидејќи тоа одговара на “нужните општествени потреби”. Поточно, жалителот, во својство на избран градоначалник имал должности и одговорности кон граѓаните. Тој бил еден од најпочитуваните политичари од албанско етничко потекло. Тој однапред бил свесен за сериозните последици, бидејќи Општинскиот совет на Гостивар го предупредил Уставниот суд околу можното влошување на меѓуетничките односи доколку се изврши одлуката. И покрај тоа, тој ја злоупотребил својата положба како избран градоначалник и создал клима на меѓуетничка нетрпеливост и несигурност помеѓу граѓаните и поттикнал насилство. Поточно, по одбивањето да ја изврши мерката на Уставниот суд, меѓуетничките односи во Гостивар, град кој претежно е населен со етнички Албанци, значително севлошиле.

Во такви околности, пораката на жалителот дадена на собирот од 24 мај 1997 инеговото активно вклучување во организирањето на регионалниот кризен штаб, засолништа за повредените, ја охрабриле употребата на насилство против полицијата до еден критичен степен. Како резултат на тоа дошло до жртви и материјална штета.

Владата изнесе дека помеѓу правата на жалителот и нужните општествени потреби да се заштити националната безбедност, јавната безбедност, правата на другите и да се спречат нередите е направена правична рамнотежа, имајќи го предвид фактот дека јавните нередите предизвикани од жалителот довеле досериозно загрозување на општата јавност.

Исто така, жалителот ги пречекорил нормалните граници на јавна и политичка дебата. Со неговите зборови и дела тој успеал да ги поттикне граѓаните на вооружен отпор против полициската акција, а со тоа ги довел во опасност животите и физичкиот интегритет на мно

гу граѓани.

Државите имаат одредена граници на разбирање во изборот на оправдани исоодветни мерки кои властите ќе ги употребат за заштита на правниот и јавниотред во земјата. Во дадениов случај, Државата имала право за ја заштитинационалната безбедност, јавната безбедност, правото на другите и да спречинереди преку преземање на кривично правни мерки против жалителот. Домашните судови навеле доволно соодветни причини жалителот да сепрогласи за крив и да се осуди.

Покрај тоа, имајќи го предвид фактот дека жалителот одлежал само еднагодина и три месеци од неговата казна затвор, неговото прогласување за крив и осудување не било непропорционално на легитимните цели кон кои се тежи.

Жалителот оспорува дека причините кои ги даваат судовите во однос на неговото прогласување за крив и осудување не биле доволни и соодветни.

Судот смета дека слободата на мирно собирање, каде што заштитата на личното мислење е една од целите, подлежи на одредени исклучоци кои, сепак, мора тесно да се толкуваат и потребата од секое ограничување мора сосигурност да се утврди. Кога се испитува дали органичувањата на правата и слободите гарантирани со Конвенцијата може да се сметаат "неопходни воедно демократско општество", државите договорнички уживаат одредена но неограничена граница на разбирање. Во секој случај, Европскиот суд е тој кој конечно ќе пресуди за компатибилноста на ограничувањето со Конвенцијата и тоа ќе се направи преку проценка на околностите на даден случај, меѓудругото, дали мешањето одговара на "нужните општествени потреби" и дали било пропорционално на легитимните цели кон кои се тежи"

(види ја, мутатесмутандис, пресудата во случајот на Вингровер против Велика Британија од 25ноември 1996, "Извештаи "1996-В, стр. 1966, став 53). Начелото напропорционалност бара да се најде рамнотежа помеѓу барањата од целитенаведени во став 2 од една страна, и оние за слободно изразување на мислењасо зборови, гестикулирање па дури и молчење од страна на лица собрани на улици те или на други јавни места од друга страна (види ја, мутатес мутандис, пресудата Езели н цитирана погоре, стр. 23, став 52).

Покрај тоа, треба да се напомене дека и покрај тоа што слободата на мирно собирање и слободата на изразување е битна за секој еден, таа е особенобитна за избран претставник на народот. Тој го претставува неговото изборнотело, внимава за нивните грижи и ги брани нивните интереси. Според тоа, мешањето во слободата на мирно собирање и слобод

ата на изразување на еден избран претставник бара најцелосно испитување од страна на Судот ((вид, мутатес мутандис, меѓу другите овластувања, Сурек и Оздемир против Турција (ГЦ), бр. 23927; 24277, став 61, што треба да се објави во ЕКЧП).

Собирот бил свикан од жалителот, откако биле истакнати знамињата на Република Турција и на Република Албанија и откако на Општинскиот совет и на жалителот им била доста вена времената мерка на Уставниот суд.

Некои од деловите од говорот на жалителот одржан на собирот и упатен до граѓаните од албанско потекло охрабриле употреба на насилство. Ова посебно се однесува на деловите како што се:

"Многу трупи го вееле албанското знаме, вклучувајќи ги партизанските, балистичките и други албански трупи кои постојано се бореа за ослободување на нашите територии. Нашиот е територии во Македонија се наши, ова треба да се признае еднаш и за секогаш и на овие територии нашето знаме постојано ќе се вее"; Црната рака (на Владата) вчера го покрие со крв Универзитетот во Тетово, нивните црна рака денес сака да го покрие со крв нашето национално знаме, но тие прво треба внимателно да размислат зошто сме спремни на удар да одговорите со удар".

Жалителот, кој беше многу почитувана личност во албанската заедница, го свика собирот и одржа говор целосно свесен за одлуката на Уставниот суд и за ризикот дека ќе дојде до јавни безредија, неред и судири со полицијата. Ова сепоткрепува со писмата испратени и до Уставниот суд на 26 мај 1997 од страна на Општинскиот совет на Гостивар и на 6 јун и од страна на жалителот, предупредувајќи го овој суд дека неговиот времен мерка од 21 мај 1997 ќе доведе до меѓуетнички конфликт.

Свесен за овие ризици, жалителот организирал вооружени ноќни смени да гочуваат знамето, формирал кризен штаб со регионални ограноци со доброопремени засолништа за по вредените, составил список на лица со различни одговорности, итн.

Исто така, од документите во досието за случајот сосема е видно дека личните одговорности на жалителот во однос на насилните настани не е само во фактите дека организирал собир со граѓаните од албанско етничко потекло и одржал говор со кој ги повикал да го штитат знамето на Република Албанија по цена на нивните животи, туку исто така, меѓу другото, и во фактите дека извршил неуставна и незаконска одлука на Локалниот совет на Гостивар да се стави знамето на Република Албанија пред градското Собрание, дека ја прекинал неговата должност како градоначалник да изврши соодветна мерка на Уставниот суд, и дека тој, надвор од неговите надлежности како градоначалник незаконски, активно

бил вклучен во планирањето и формирањето на кризенштаб и вооружени смени за заштита на знамето на Република Албанија.

Судот смета дека говорот на жалителот, неговите акции и собирот што тој го организирал на 24 мај 1997 несомнено одиграле значителна улога за појавата на насилните настани кои се случиле на 26 мај 1997 и 9 јули 1997.

Во контекст на ова, треба да се спомене и одлуката на Уставниот суд во која се вели дека жалителот не изнел негово лично политичко или интелектуално мислење, туку директно го повикал граѓаните од албанско етничко потекло да се спротистават на спроведување на конечна судска одлука, со што предизвикал омраза, нетрпеливост и тензии во една доста чувствителна меѓуетничка ситуација, како и чувство на несигурност меѓу останатото население и ги оживеале болните спомени од Втората светска војна.

Откако беа земени предвид одлуките на домашните судови, посебно на Уставниот суд и на Општинскиот суд на Гостивар и вооружените немири, жртвите и материјалната штета за која жалителот значително придонел со неговите акции и неговиот говор, Судот заклучи дека кривичните законски мерки донесени од домашните судови одговараат на “необходимите општествени потреби” и дека домашните власти дале доволно причини да се оправда вистината на жалителот.

Во однос на прашањето дали оспоруваните мерки биле пропорционални, Судот смета дека природата и тежината на одредените казни исто така се фактори кои треба да се земат предвид кога се проценува пропорционалноста на мешањето однос на целта што се сака да се постигне (меѓу другите власти, види *Озтурк против Турција* (Г.Ц.), бр. 22479/93, став 70, ЕКЧП 1999-ВИ).

Во овој контекст, најнапред треба да се каже дека жалителот не бил обвинет веднаш после говорот и собирот, туку откако се почувствувале последиците од нив, после настаните од 9 јули 1997 кога граѓаните од албанско етничко потекло собрале во значителен број околу градското Собрание носејќи, меѓу другото, камења, метални шипки, Молотови коктели и солзавец за да спречат да се отстрани знамето на Република Албанија и откако полицијата била нападната. Во судирите животот го изгубиле три лица, доста граѓани и полицајци биле повредени и била причинета значителна материјална штета.

Како резултат на тоа, жалителот, во својство на службено лице, бил осуден заразгорување на национална, расна и верска омраза, раздор и нетрпеливост. Неговото прогласување

е за крив не се темелело само на фактот дека жалителот свикал собир и одржал говор, туку и на други факти, вклучувајќи го извршувањето на одлуката на Општинскиот совет да се истакнат соодветните знамиња и прекршување на Уставот и тоа дека не ја информирал Владата за одлуката на Општинскиот совет. Првата пресуда од осум години за ова дело била намалена на четири години затвор. Неговата прва вкупна пресуда била намалена од тринаесет години и осум месеци на седум години затвор. На крајот, на жалителот му била дадена амнестија.

Жалителот поминал во затвор една година и три месеци. Затоа, дури и првата пресуда да била тешка, една година и три месеци минати во затвор не може да се сметаат за непропорционални, имајќи ги предвид фактите од случајот.

Затоа, приговорите на жалителот дека се повредни неговите права на слободан изразување и собирање се видно неосновани во рамките на значењето од член 35, став 3 и мора да се отфрлат согласно член 35, став 4 од Конвенцијата.

Од овие причини, Судот, со мнозинство, ја прогласува жалбата за неприфатлива.

Ерик ФРИБЕРГ
Секретар

Христос РОЗАКИС
Претседател